

je razumijevanja za naša stradanja i nije isključivao priznanje. Doduše, odmah je postavio pitanje: A što će biti sutra, kako postići mir? Pitao me kako vidim rješenje. Odgovorio sam mu: Srbija nas mora priznati kao susjeda, u našim granicama, s time da zločinca treba izvesti pred jedan međunarodni sud.

Bilo je također uzbudljivo uvjeravati u Pekingu njihova ministra u ono što smo mi tražili. Ali mi je rečeno da će vlada o tome ubrzo odlučiti.

imaju ih i narodi'. Pri kraju je, poglavdivši me po ruci, rekao: *'Znam vaše okruženje i ne će ići lako i bez žrtava'*. Papa je vrlo rano poslao u Hrvatsku, ali i u Beograd, svojega državnog tajnika Jean-Louisa Taurana da se iz prve ruke obavijesti o ratu, koji je upravo počinjao. Na povratku iz Beograda gađan je njegov zrakoplov. Otišao je iz Zagreba pun dojmova i uvjeren u pravu stvar koju zastupa Hrvatska.

• **Papa nije bio jedini?**

sima s Budimirom Lončarom, ljetovao je po Kornatima, iskazivao simpatije za Jugoslaviju... No nemojmo mu to previše zamjeriti. O mrtvima samo dobro, a on je za Hrvatsku učinio dosta dobrog. Njemačka je Hrvatsku službeno priznala 15. siječnja 1992., kad i ostale zemlje EU, ali valja imati na umu da je velik psihološki značaj imala odluka od 19. prosinca 1991., kad je Njemačka, najavljujući priznanje, *de facto* priznala Hrvatsku.

da su u diplomaciji i u međunarodnoj politici svi subjekti važni, da mali imaju jednaku vrijednost glasa kao i veliki.

• **Prije zemlja EU priznali su nas Vatikan i San Marino, 13. i 14. siječnja...**

Dobro je spomenuti Mađarsku i Ukrajinu. Na njihov sam poziv u listopadu 1991. u Budimpešti potpisao prvi međunarodni ugovor za Republiku Hrvatsku. Bio je to trojni sporazum o zaštiti manjina.

• **Dobar dio Vaših aktivnosti odnosio se na islamske zemlje?**

U Turskoj, koja nam je, kao što je poznato, bila vrlo privržena, susreo sam se, osim s kolegom ministrom, i s predsjednikom vlade **Sulejmanom Demirelom** i s predsjednikom države **Turgutom Özalom**. Zanimljivo je da mi je turski predsjednik, za kojega sam ranije čuo da voli zemljopisne karte, uputio pitanje, pokazujući pritom na kartu Hrvatske: *'Kako to da je Hrvatska ovako uska na jugu iznad Dubrovnika?'* To

prof. Zvonimir Šeparović s papom Ivanom Pavlom II.

prof. Šeparović s Butrosom Galijem

Prof. Šeparović nije sudjelovao ni u kakvoj 'pripremi Pavelićeve optužnice'!

našemu tjedniku, u broju 638. u tekstu Blanke Matković, M. Koića i Nikole Banića pod naslovom *"Dinko Šakić osuđen je bez dokaza..."*, napisano Vam je da ste sudjelovali, ni manje ni više, nego *'u pripremi Pavelićeve optužnice'*...

-Radi se o ishitrenoj i posve paušalnoj ocjeni, koja je izvedena iz gole činjenice saslušanja nekih svjedoka. Ja sam doista jedno kratko vrijeme bio sudac Kotarskoga suda u Krapini. U izvanparničnome postupku saslušavao sam svjedoke ratnoga incidenta u Jesenju Gornjem, kada je Hrvatska vojska nakon sukoba s partizanima, spalila nekoliko kuća, a prema nekim svjedocima i ubila nekoliko mještana. Iz te biografske činjenice izvučen je posve neosnovan zaključak da bih sudjelovao na pripremi nekakve optužnice protiv Poglavnika. Nikad ni na koji način nisam sudjelovao u bilo kojemu političkom procesu.

Predbačeno Vam je da ste osnovali jugoslavensko viktimološko društvo?

Istina je, nakon Svjetskoga viktimološkog društva, utemeljio sam i jugoslavensko, sa sjedištem u Zagrebu, jer tada drukčije i nije bilo moguće. Istaknuti članovi Predsjedništva bili su **dr. Jovan Bamburač**, **dr. Ljubomir Radovančević**, **Mira Tecilazić-Bašić**, **Boris Kljaić** i drugi. Članovi društva bili su i neki istaknuti pojedinci iz Slovenije, Srbije, Kosova i Makedonije. U Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku sam 1984. g. utemeljio prvi u svijetu poslijediplomski studij viktimologije. Studij se održava sve ove 34 godine, s prekidom 1991. i 1992., za vrijeme Domovinskoga rata. Doveo sam 1985. g. PETI Svjetski viktimološki kongres u Zagreb, nakon Jeruzalema, Bostona, Münstera i Tokija.

Srcem i znanjem uz nas bili Ivan Pavao II, Alojz Mock, Genscher...

• **Neki prijatelji su ipak činili sve da nam pomognu...**

-O, da... Imali smo srećom prijatelje koji su svim svojim srcem i znanjem bili uz nas. Tu u prvome redu valja istaknuti svetoga oca Ivana Pavla II., našeg svetca. Valja znati da se do pape ne dolazi lako... Ali on me o Uskrsu 1991. primio kao rektora Zagrebačkoga sveučilišta. Pritom je znao da sam osnivač *Svjetskoga žrtvoslovnog društva* i *Svjetske lige za borbu protiv smrtnih kazni*. On je to smatrao katoličanstvom na djelu. Razgovarali smo na dugom i posve privatnom sastanku u njegovoj sobi, bez njegova tajnika, u četiri oka. Tom je prilikom izrekao jednu finu misao: *'Kao što pojedinci imaju prava,*

Trebamo posebno zahvaliti dragome čovjeku **Aloisu Mocku**, ministru vanjskih poslova Austrije. On mi je u kolovozu 1991., na mojemu prvom diplomatskom putovanju, a nije slučajno da je to bio Beč, rekao: *'Mi ćemo vas priznati, ali to sada ne možemo jer savezni kancelar Franz Vranitzky vjeruje u opstanak Jugoslavije i protiv se priznanju'*. Mock me je tada na tradicionalnome europskom Alpbach forumu dočekao s limenom glazbom i omogućio mi je prvi sastanak s predsjednikom Europske komisije **Jacquesom Delorsom**, koji nije pokazao nikakvu dobru volju da nas prizna.

• **Koja je bila uloga Njemačke?**

Kod nas su se pjevale pjesme **Hansu-Dietrichu Genscheru**, davala su se imena kafićima, i to ne bez razloga. On se tada zbilja trudio slijediti politiku kancelara **Helmuta Kohla**. Ali prije rata Genscher je bio u kumskim odno-

• **Upravo toga 19. prosinca priznao nas je Island, kao prva općepriзнata država...**

Da. Neočekivano velikoga prijatelja dobili smo u islandskome ministru vanjskih poslova **Jónu Baldvinu Hannibalssonu**. Upoznao sam ga krajem rujna 1991. na summitu Vijeća sigurnosti u New Yorku. Pozvao sam ga na ručak, znajući da je njegova zemlja među prvima priznala baltičke zemlje, a on je mene pozvao da se na povratku u Zagreb zaustavim u jednodnevnome službenom posjetu Islandu. Omogućio mi je da upoznam predsjednika vlade, uveo me u svoj ured i u islandski parlament Althing, koji je osnovan još 930. godine i najstarija je parlamentarna institucija na svijetu. Temeljna poruka je bila: *'Mi ćemo vas priznati prvi, čim to učini bilo koja zemlja članica NATO-a'*. Hannibalsson je ostao naš prijatelj. Iskreno voli i poštuje našu zemlju. On je dokaz

• **Koja je tajna vaše diplomatske prodornosti? Kako ste uspijevali uvjeriti sugovornike da nas priznaju?**

Pri svakome sam posjetu nastojao sresti ne samo svojega kolegu ministra već sam nastojao ići "u glavu". Tako sam tada susreo u Budimpešti i mađarskoga predsjednika **Józsefa Antalla**, koji me toplo primio i rekao: *'Činimo sve što možemo s oružjem za vašu obranu. Priznali bismo vas odmah, ali bismo tako pola milijuna Mađara u Vojvodini i u Srbiji učinili taocima.'*

I u Češkoj, unatoč neprijateljskom odnosu ministra Dienstbiera (čovjeka koji je u Gornjem Milanovcu izdao svoju knjigu 'Sanjarenje o Europi'), uljudno me primio predsjednik **Václav Havel**. Izrazio je svoje razumijevanje za stradanja našega naroda, što je bilo tipično za toga velikog humanista.

nisam shvatio kao neprijateljsko pitanje, ali je ipak karakteristično i zanimljivo da sam ga čuo u Ankari.

• **Bili ste u Egiptu, u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, u najmnogoljudnijoj islamskoj zemlji Indoneziji...**

Najveći moji uspjesi bili su u zemljama u kojima sam od šefa države izravno na kraju razgovora dobio priznanje. Tako su me u Egiptu ministar **Amr Moussa** i predsjednik **Hosni Mubarak** dobro poslušali. U mojoj je delegaciji bio i dragi čovjek, imam **Šefko Omerbašić**, muftija zagrebački. Kad sam pojačao argumentaciju, rekavši da zagovaramo i priznanje BiH, Mubarak je rekao: *'Mi danas priznajemo vašu zemlju i BiH'*. Naredio je Amr Moussa da to odmah provede.

U Emiratima kralj je na kraju razgovora odlučio i rekao: *'Mi s današnjim danom priznajemo vašu zemlju.'*